

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Ex Libro Sexto Decretalivm Tit. De Haereticis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

Gregorius IX. Rehemensis Archiepiscopo,
& suis suffraganeis.

Propter crimen heresis clericum in quibuscumque sacris ordinibus constitutum, solus eius Episcopus degradare poterit. hoc dicit Domi. Cap. I.

† Vide e. de gradatio. de pœn. lib. 6. de quo auctor paulo post. & 3. p. post. modum nonum processum si dei terminandi.

VONIAM † episcoporum numerus ad degradationem clericorum à Canonibus constitutus, non potest de facili conuenire: Concedimus ut sacerdotem, vel alium clericum in sacris ordinibus constitutum (cum pro hæresi fuerit seculari curiæ relinquendus, aut perpetuo immutandus) conuocatis Abbatibus, aliisque prælatis, & religiosis personis, ac litteris suis diocesis, de quibus expedire videbitur, suus solus possit Episcopus degradare.

Alexander III.

Excommunicationem incurrit sepeliens scienter hereticos, vel eorum receptatores, defensores, vel fautores, nec absoluitur, nisi exhumet eorum corpora: locus vero priuatur sepultura. hoc dicit usque ad §. inhihemus. Domi.

CAP. II.

† Eyme. 3. p. 9. 40. vbi dicitur.

VICVNQVE † hereticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum, scienter præsumperint ecclesiasticæ tradere sepulture, vsq; ad satisfactionem idoneam, excommunicationis sententiæ se nouerint subiicere. Nec absolutionis beneficium merentur, nisi proprijs manibus publicè extumulent, & proieciant huiusmodi corpora damnatorum. Et locus perpetua careat sepultura.

Excommunicari debent laici publicè uel occultè disputantes de fide. hoc dicit Domi.

† C6cor. tex. in c. cū ex in p̄cto. & c. si ead. d. hæret.

Inhihemus † quoque, ne cuiquam laicæ personæ liceat publice vel priuatim, de fide Catholica disputare. Qui vero contra fecerit, excommunicationis laqueo innodetur.

Non valet promotio hereticorum, eis credentium fautorum, receptatorum, & defensorum eorum, nec filiorum suorum, vsque ad secundam generationem ad beneficia ecclesiastica, vel officia publica. b. d. Domi.

† Hoc declarat tex. in c. statutu, el. 2. in fra hoc tit.

Heretici † autem, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumq; filij vsq; ad secundam generationem ad nullum ecclesiasticum beneficium, seu officium publicum admittantur. Quod si secus actum fuerit, decernimus irritum & inane.

A Priuati sunt, habentes beneficia ecclesiastica ad preces hereticorum: & inhabiles efficiuntur ad alia obtinenda, si scienter talia receperunt. hoc dicit Domi.

Ad hæc, † quoscunque viros ecclesiasticos, qui ad præces huiusmodi pestilentium personarum, dignitates, personatus, & quæcunque alia ecclesiastica beneficia sunt adepti: ex nunc priuamus taliter acquisitis, volentes, quod tales, & habitis careant perpetuo: & si receperunt illa scienter, ad alia vel similia nequaquam in posterum admittantur.

Nulla est emancipatio filiorum, vel subditorum per hereticos facta: etiam si postea vitium detegatur. hoc dicit Domi.

B Illorum † autem filiorum emancipatione, quorum parentes, post emancipationem, etiã huiusmodi apparuerit ante ipsam à via veritatis ad hereticam superstitionis inuium declinasse, nullius uolumus esse momenti, velut factam de hominibus sui iuris: cum dignum sit, ut propter tantam atrocitatem delicti, filij esse in parentum hereticorum deseriant potestate.

Idem Inquisitoribus hereticæ prauitatis.

Filij vel hæredes petentium in infirmitate sua hereticorum consolationem, non admittuntur ad probandum, quòd non sana mente vel perdita loque la susceperint, si constat, quod erant sanæ mentis, vel si prius suspecti vel diffamati erant de hæresi: alias admittuntur, scilicet per testes fide dignos, non suspectos. hoc dicit Domi. Cap. III.

FILII † vel hæredes illorum, qui dum in ægritudine lecto decumberent, petierunt hereticos consolationes, ut ab eis per manus impositionem consolationem reciperent, secundum pessimam consuetudinem eorundem, sicque uiam fuerint uniuersæ carnis ingressi, ad probandum quod ipsi defuncti consolationem illam, immo uerius desolationem non sanæ mentis effecti susceperint, vel post perditam iam loquelam (cum tamen moris sit) ut dicitur (apud eos, quod nullum taliter consolentur, qui non sit sanæ mentis, & memoriã habeat ordinatam) admitti non debent: si dum uiuebant, diffamati erant de hæresi, vel suspecti; aut legitime constituti, quod sanæ mentis existentes, huiusmodi hereticos petierunt: Alioqui admitti poterunt prædicti filij, vel hæredes ad probandum præmissa. Non tamen per uxores, filios, familiares, vel de suis aliquos, sed per testes alios fide dignos, & specialiter fidei zelatores.

Idem

Idem eisdem

Relapsi in hæresim sunt tradendi curia seculari, licet peniteat eos, & ad fidem redeant: non tamen denegantur eis sacramenta penitentia & Euchari- stia. hoc dicit. Domi. Cap. IIII.

† Eymer. 3. par. q. 100. & ibi dixi.

DUPER eo, † quod scriptum legitur, Ec- clesia nulli claudit gremium redeuntis: quodque ij, qui post abiurationem er- roris, vel postquam se proprii antistitis examina- tione purgauerint, si deprehensi fuerint in abiu- ratam hæresim recidisse, seculari decernuntur iu- dictio, sine vlla penitus audientia relinquendi: cum scripturæ huiusmodi videatur sibi inuicem aduersari, quid tenendum sit, per sedem edoceri Apostolicam postulat. Nos itaque inquisitioni vestra de fratrum nostrorum consilio responde- mus, quod taliter deprehensis, etiam si (vt dictū est) sine vlla penitus audientia relinquendi sint iu- dictio seculari: si tamen postmodum peniteant, & penitentia signa in eis apparuerint manifesta nequaquam sunt humiliter petita sacramenta penitentia ac Euchariſtia deneganda.

Idem eisdem.

Excommunicati, participes, & socij criminis ad- mittuntur in testes: contra hæreticos, si sciunt veri- similiter veritatem deponere, hoc dicit. Domi.

C A P. V.

† Eymer. 3. pa. q. 64. 66. & 68. vbi dixi eo pacto

IN fidei fauorem. † Concedimus, vt in negotio Inquisitionis hæreticæ prauita- tis excommunicati & participes, vel so- cij criminis, ad testimonium admittantur: Prefer- tim in probationum aliarum defectum, contra hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & de- fensores eorum, si ex verisimilibus coiectionibus: & ex numero testium, aut personarum (tam depo- nentium, quam eorum contra quos deponitur) qualitate, ac alijs circumstantijs, sic testificantes falsa non dicere præsumantur.

Idem eisdem.

Ordinarij, uel eorū delegati, & Inquisitores sine pena excommunicationis facere habent executionem iurisdictio- nis contra hæreticos per habentes iurisdictio- nem seculari in loco: licet excommunicati sint, vel de facto tatum illam iurisdictio- nem possideant. hoc dicit. Domi.

C A P. VI.

† Eymer. 3. pa. q. 1. vbi dixi.

RESIDENTES † regimini alicuius regni, prouincia, siue loci (licet excommunicati vel de facto tatum, & non de iure iurisdictio- nem habentes, ac eorum officiales ad requisitio- nem ordinariorum vel delegatorum ipsorum, aut Inquisitorum hæreticæ prauitatis non valentium sine moræ dispendio, vel negotij periculo recur-

sum habere ad superiores, qui legitime in locis ipsis possint iustitiam exequi) possunt & debent contra hæreticos, credentes, fautores, receptato- res, & defensores eorum, iustitiam & suum offi- cium exercere. Nec requirentes huiusmodi ex- communicatos, propter hoc sententiam excom- municationis incurunt. Non tamen presidenti- bus prælibatis vel officialibus eorundem propte- rea in alijs casibus intelligatur concessum ali- quid, vel permissum.

Idem eisdem.

B Excommunicatus, propter contumaciam non re- spondendi super hæresim, de qua erat suspectus, post annum damnatur vt hæreticus, hoc dicit. Domi.

C A P. VII.

VM † contumacia (in causa præfertim fidei) suspitioni præsumptionem adij- ciat vehementem, si suspectus de hæresi vocatus a vobis, vt de fide respondeat, excommu- nicationis vinculo (pro eo quod parere subterfu- git, aut contumaciter se absentat) per vos fuerit innodatus: quam si per annum animo sustineat pertinaci, ex tunc velut hæreticus condemnetur.

† Eymer. hac 2. pa. q. 47. & 3. par. q. 124. hunc tex. illu- strat.

Idem eisdem.

Abiurans in iudicio hæresim propter vehemen- tem præsumptionem: si iterato labitur (licet non fuisset probatum plene) relapsus dicitur: secus si leuis erat præsumptio. hoc dicit vsque ad §. Eum vero. Dominicus.

C A P. VIII.

ACCVSATVS † de hæresi, vel suspe- ctus, contra quem de hoc crimine magna & vehemens suspicio orta erat, si hæresim in iudicio abiurauit & postea committit in ipsa, censeri debet quadam iuris fictione relapsus: licet ante ab- iurationem suam, hæresis crimen plene probatum non fuerit contra ipsum. Si autem leuis & modi- ca suspicio illa fuerit (quamquam ex hoc sit gra- uius puniendus) non tamen debet in hæresim re- lapsorum pena puniri.

† Concordat. Urbani III. Rescriptū in cap. Consul- tus, infra po- situm, & vide Eymericum hac 2. par. q. 49. vbi dixi.

Culpabilis in uno articulo hæresis, generaliter pos- tea abiurando relapsus dicitur, si committit etiam in alium articulum separatim. hoc dicit. Domi.

Eum uero qui in una hæresis specie, vel secta commisit, aut in vno fidei articulo, seu Ecclesie sacramento errauit, & postmodum hæresim sim- pliciter, vel generaliter abiurauit: si extunc in aliâ etiam hæresis speciem, siue sectam, aut alio arti- culo seu sacramento committat, volumus vt rela- psus in hæresim iudicari.

Qui post abiurationem hæresis, de qua conuictus fuerat, vel postea conuincitur factio vel verbo, hæ- reticis communicat in rebus hic prohibitis, relapsus dicitur. hoc dicit. Domi.

Ille quoque, de cuius lapsu in hæresim ante abiuratio-

abiuratione constiterat, vel nunc; constat, si post illam hereticos receptor, deducat, uisitet, siue a societ, aut dona vel munera eis donet, vel mittat seu fauorem eis impendat, qui exulari non possit etiam sine adoratione (ut verbis vestris utamur) merito debet iudicari relapsus, cum illum ex approbata & prius erroris consequentia, non sit dubium id fecisse.

Testis in causa heresis, falsum deponens, licet per iurus sit, probat dicendo contrarium: dum tamen ex indicij consuetudine non corruptionem, sed veritatem continere. hoc dicit.

† Eym. 3. pa. q. 65. & seq.

Licet vero periurum testimonio, etiam post penitentiam repellatur: si tamen ijs, qui coram Inquisitoribus iurantes, tam de se, quam de alijs super factis heresis dicere veritatem, eam celando decierent, & postmodum velint corrigere dictum suum, contra se ac alios suos complices deponendo: cum crimine huiusmodi sit exceptum, si ex manifestis indicij apparuerit, tales non animi leuitate, aut odij fomite, seu corruptione peccunie, sed zelo fidei orthodoxa dictum suum velle corrigere ac modo (que prius tacuerant) reuelare in fauore fidei (nisi aliud obstat) stari debet tam contra se quam contra reliquos attestationibus eorundem.

Inquisitores super heresi deputati, non se intromittant de diuinationibus vel sortilegijs non sapientibus heresim manifestam. hoc dicit. Domi.

† De hac materia copiose Eym. 2. pa. q. 42. & 43.

Sane cum negotium fidei (quod summè priuilegiatum existit) per occupationes alias non debeat impediri: pestis Inquisitores hereticæ a sede Apostolica deputati, de diuinationibus, aut sortilegijs (nisi heresim saperet manifestam) intromittere se non debent, nec punire talia exercentes, sed eos relinquere suis iudicibus puniendos.

Inquisitores heresis, de questionibus vsurarum se intromittere non possunt. hoc dicit.

† Vide infra referentur Verba III. Cōsules, ver. in quo queritur & reper. ver. vsura. §. circa istam.

De questionibus præterea vsurarum motis, etiam contra illos, quibus restitutionem vsurarum in penitentia pro heresis crimine iniunxerunt, ac illi se, & sua ad hoc faciendum in iudicio Ecclesiæ obligauerunt, intromittere se non possunt: ne per causas huiusmodi offendiculum negotio fidei præparetur.

Inquisitores possunt compellere heredes fautorum hereticorum (qui tamen heretici non erant) ad implendam penitentiam iniustam, in bonis temporalibus: secus si mortui sint, antequam fuerit penitentia iniuncta. hoc dicit. Domi.

† Eym. 3. pa. q. 120. Zich. de heret. ca. 38. nu. 5. 6. 7.

Si uero pro ijs, quæ in heresi receptando vel defendendo hereticos, seu eis fauendo, non tam è existens hereticus, quis commiserit, sub obligatione bonorum suorum Inquisitoribus se adstrinxit ad recipiendam ab eis penitentiam, & complendam: & ea licet iniuncta, non tamen peracta decessit, si per huiusmodi penitentiam onus impositum fuerit proficiens ad salutem, in bonis eius temporalibus exequendum: ad complementum ipsius per inquisitores cogi debent heredes vel alij, ad quos cum suo onere bona huiusmodi uenerunt. Porro si propter huiusmodi hereticorum receptionem, defensionem, seu fauorem, quis ad faciendam penitentiam, quam Inquisi-

tores ipsi iniungere uellent, bona sua obligauerit eisdem: & antequam ei penitentia iniungeretur decessit: eius hereditibus non est satisfactio pro extincto tam crimine iniungenda.

Post mortem heretici, declarari potest eum hereticum fuisse ad finem bona eius confiscandi. Domi.

In eorum casu, quo heredes ad successionem non debent ob heresim sui auctoris admitti: non obstante, quod auctore ipso uiuente, hoc non fuerit (interueniente ipsius morte) per sententiam declaratum: ad confiscationem bonorum post mortem eiusdem nihilominus procedatur.

Clerici instruendos testes, ne Inquisitores ueritatem inuestigant, puniri possunt per eos, & religiosi grauius puniuntur. hoc dicit. Domi.

Sacerdotes in super & alij clerici, qui negotium Inquisitionis instruendo citatos hereticos, uel eorum credentes, de celanda ueritate, uel dicenda falsitate, seu eos indebitè liberando, inuenti fuerint impedire: (cum non sit dubium, eos ipsa facere in fauorem hereticæ prauitatis) per inquisitores a talibus compesci possunt, & pena debita castigari, tam per captionem personarum, quam alias, prout eorum ipse exegerit delinquentis. Keligio si etiam sunt immutationis pena uel alia grauius puniendi quam sæculares: si inuenti fuerint in heresi, uel consimilibus deliquisse.

Urbanus. IIII.

Non ualent statuta, per que Inquisitoris heresis officium impeditur, uel retardatur.

C A P. I X.

TATVIVM ¶ ciuitatis, castri, uille uel alterius loci, per quod negotium Inquisitionis hereticæ prauitatis directe uel indirecte (ne in eo libere procedi ualeat) cōtingerit impediri, uel quomodolibet retardari, nullius extiterit firmitatis, ipsiusque ciuitatis, uel loci dominum potestatem, capitaneum, cōsules, uel rectores per quem uel quos, eadem ciuitas seu locus regitur, quocumq; nomine cessentur, ad statutum huiusmodi loci decessano, uel eius vicario, aut Inquisitori, seu Inquisitoribus, labis præfata, sine mora dispendio exhibendus: & si tale inuentum fuerit, reuocandum omnino, uel saltem eatenus moderandum quod per illud Inquisitionis processus non impediatur, uel aliquatenus retardentur, per censuram Ecclesiasticam decernimus compellendos.

Clemens IIII. Inquisitoribus hereticæ prauitatis.

Officium Inquisitoris heresis, morte concedentis non expirat, etiam quo ad negotia prius non cepta, uel exorta. hoc dicit.

C A P. X.

NE aliqui dubitatione sollicita excitantes, indubiū reuocet, an officium Inquisitionis hereticæ prauitatis, sollicitudini uestræ intra

† C. vlt. accipit. Squille. fidei. ca. 54.

† C. de heret. & Eym. 1. q. 47. &

† Vide re. coram. prouiso. f. rez.

In delict. magno. ca. processio.

† Eym. 1. q. 18. & 19.

intra ceteros limites ab Apostolica sede commissum expiret per mortem Romani Pontificis, qui commissit. Presenti declaramus edicto ipsum officium non solum quo ad negotia viuentis mandatore incepta; immo etiam, quo ad integra & non cepta; & quod plus est, quantum ad ea, que tunc nequaquam emerferant in fauorem fidei, post committentis obitum perdurare.

Idem eisdem.

Informat Inquisitores ad Deum, vt eius timore hominum metui anteponant, in procedendo simul, vel separatim contra hereticos, & suos fautores: et etiam in eos absolueno, cum vere redierint.

C A P. XI.

¶ Cōc. 1. in Cle. 1. 1. de heret. & vido Ex. 1. 1. p. 2. q. 4. 7. & seq.

T officium Inquisitionis contra hereticos in prouincia, in qua vobis idē officium est commissum, auctoritate Apostolica possitis efficacius adimplere discretioni uestræ per

Apostolica scripta mandamus, quatenus vbique in præfata prouincia, simul vel separatim, aut singulariter (prout negotij vtilitas suadebit) contra hereticos credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, necnon contra infamatos de heresi, vel suspectos iuxta sanctiones canonicas (hominum metu diuino timori postposito) procedatis. Si vero aliquis ex prædictis heretica labe prius abiurata, redire voluerit ad Ecclesiæ unitatem, ei iuxta formam Ecclesiæ absolutionis beneficium impendatis, & iniungatis eidem, quod iniungi talibus consuevit. Prouiso t̄ solerter, ne simulata conuersione redeant fraudulenter, & vos (immo seipso) fallentes, sub agni specie lupum gerant.

Instruit Inquisitores in modo examinationis testium, & in personis, qua testificata scribere debeant. hoc dicit.

¶ Vide repet. rorum ver. prouiso solerter.

¶ In delictis magni cauce procedendū.

Verum, quia in tam graui crimine, cum multa oportet cautela, prædi (vt in reos sine vllō proferatur errore dura ac digne seueritas vltionis) volumus & mandamus, vt in examinatione testium, quos recipi super crimine prædicto, ipsum que contingentib. oportuerit, adhibeatis duas religioſas & discretas personas, in quarum præſentia per publicam (si commode potestis habere) personam, aut per duos viros idoneos, fideliter eorundem depositiones testium conscribantur. Ad conscribendas quoq; huiusmodi depositiones testium, & ad faciendum omnia, quæ in commissio vobis officio ad scriuarij, seu tabellionis officium pertinent, teneri districtè præcipimus, cum per uos fuerint requisiti, omnes & singulos vestri ordinis fratres, qui dum essent in sæculo, tabellionatus officium habuisse, aut exercuisse noscuntur, & illos etiam quibus idem tabellionatus officium ratione præfati negotij fidei fuit ab Apostolica sede commissum: & in posterum committetur, cōcedentes huiusmodi fratribus, nec non & alijs religioſis quibuslibet, qui similiter dum essent in

¶ Erme. 1. p. q. 14. & 19.

¶ Vide 1. 1. p. 2. q. 4. 7. & seq.

sæculo tabellionatus officium habuerunt, & exercuerunt, quibusuis etiam clericis secularibus officium ipsum habentibus (etiam si iidem fratres religiosi & clerici sint in sacris ordinibus constituti) exercendi libere officium ipsum, quoad præmissa, non obstante statuto aliquo contrario canonis vel ordinis, quocunque vallato munimine, potestate ue.

Instruit Inquisitores, circa personas, per quas impediiri possent vel differri Inquisitionis negotium. hoc dicit.

Compescendi præterea monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita prædicatores, & quæstuaris (vbi contigerit pro Inquisitionis seu fidei negotio congregatio nem fieri, vel alias eidem negotio, quomodolibet ex hoc impedimentum aliquod afferri) a prædicationis officio, quod ad ipsos nullatenus pertinet (quorum interest tantum charitatiua subsidia suppliciter petere, ac indulgentiâ, si forte habent exponere) liberam vobis, & singulis vestris concedimus auctoritate præsentium facultatem. Denique ut circa præmissa plene vobis & singulis vestrum coercionis expedita, & inuiolabilis adsit auctoritas; volumus, vt ea omnia viriliter exequamini (si opus fuerit) inuocato auxilio brachij secularis: contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo: Non obstantibus priuilegijs vel indulgentiis, quibuscunque personis cuiuscunque conditionis, dignitatis, vel gradus, religionis, vel ordinis, cōmunitatibus, vel uniuersitatibus ciuitatum, & locorum, specialiter vel generaliter sub quacūq; uerborum expressione vel forma, à memorata sede concessis, vel in posterum concedendis: cum ex huiusmodi vel alijs priuilegijs vel indulgentiis, nullum vobis in tantæ pietatis negotio, vel in us obstaculū interponi, & constitutione de duabus dietis edita in concilio generali. Statuimus, in super ut potestas, capitaneus, seu rector, vel consules, seu quicuis alij, qui ciuitati præſunt, vel loco aliter ad præſens, aut præerunt in futurū, ad requisitionem diœcesanorum, vel uicariorum suorum seu Inquisitorum hæretica prauitatis, iurent præcise attendere inuiolabiliter, & obseruare, ac facere a suis subditis obseruari, toto tempore sui regiminis, in terris suæ iurisdictioni regiminiue subiectis, cōstitutiones cōtra hereticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum ipſorumque filios & nepotes à sede Apostolica promulgatas, ac etiam approbatas: quas qui iurare noluerit, & seruare, vt infamis & tanquam hæreticorum fautor, ac de fide suspectus, officio & honore sui regiminis spoliatur: nec ulterius potestas, capitaneus, consul, vel rector habeatur in aliquo, aut de cetero in aliquam dignitatem vel officium publicum ulterius assumatur; & quæ vt potestas, balliuus, consul, vel rector fecerit, nullam obtineant firmitatem.

¶ Vide Cōc. Trid. sess. 5. d. reſor. cap. 2. in fi.

¶ Eym. 3. par. 9. 32. Cæpeg. ad Zach. c. 31.

¶ Persona Magistratum leges cōtra hereticos editas nō seruati.

Bonifacius VIII. Inquisitoribus hereticæ prauitatis. Comprahendit ista decretalis plura utilita pro expediendo

pediendo officio Inquisitorum. dat enim eis potestatem committendi citationes, & sententiarum denuntiationes: dat potestatem vocandi peritos, clericum, & populum, ut eis assistant. dat potestatem procedendi contra illos, qui de sua in aliam provinciam se transtulerunt. dat potestatem repetendi libros, & processus, commutandi, & mitigandi penas, priuandi, & priuatos nuntiandi, officijs, & honoribus hereticos, fautores, & defensores eorum: ita tamen quod hoc fiat de diocesano vel in eorum absentia vicariorum suorum consilio, nisi ydem scienter talibus beneficiis contulissent. hoc dicit Ioan. And.

C A P. XII.

Edictum circa an. Domini 1296.

† Vide Eym. 3. p. q. 15.

† Eym. 3. par. q. 77.

† Eym. 3. p. in forma monendi populi de sermone si dei habendo. † Eym. 3. p. in q. 42.

† Eym. 3. p. q. 11. & ibi dicitur copiose.

VT commissi vobis officij debitum vtilius, & vberius exequamini, sanctam memoriam Inno. Alexan. & Clementis predecessorum nostrorum vestigijs inherentes, vobis & vestrum singulis committendi citationes, & denuntiationes sententiarum, quas in quoslibet hereticos credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum tuleritis. Aduocandi quoque, prout expedierit, peritos quoslibet, ut vobis assistant, & in huiusmodi ferendis sententijs præbeant consilium opportunum, ac eis, quod super his vobis humiliter pareant in virtute obedientie iniungendi: Conuocandi etiam clericum, & populum civitatum, castrorum, aliorumque locorum (prout dicto negotio fidei iudicari expedire.) Et contra illos, quos in provincia, in qua vobis Inquisitionis officium est commissum, hæresis crimen confiterit commississe (licet ad alias partes se transferendos duxerint) procedendi, nec non faciendi a quibuslibet assignari vobis libros seu quaternos, & alia scripta, in quibus Inquisitiones facte ac processus per quoscunque auctoritate Sedis Apostolicæ vel legatorum eis habiti contra hereticos continentur, & illorum qui vestris mandatis obedientes, humiliter stant propter hæresim in carcere, vel muro reclusi penam vnâ cum prælatis, quorum iurisdictioni subsunt, mitigandi, vel mutandi, cum videritis expedire: Priuandi præterea vel priuatos nuntiandi dignitatibus, ac alijs beneficiis Ecclesiasticis de diocesanorum, vel eis absentibus vicariorum suorum consilio, & officijs publicis ac honoribus quibuscunque eosdem hæreticos, credentes receptatores, & defensores ipsorum, eorumque filios, & nepotes plenam concedimus facultatem. Sunt autem diocesani in priuando tales, vel nuntiando priuatos beneficii huiusmodi requirendi. Nisi forte constaret legitime, quod iudicauerit huiusmodi personis eadem beneficia contulissent: tunc enim eos in his requirendos non esse censemus, sed potius a suo iudice puniendos.

Idem.

Christiani ad Iudaismum transeuntes, et redeuntes hæretici reputantur. hoc dicit secundum Zenz.

C A P. XIII.

CONTRA Christianos, qui ad ritum transierint, vel redierint Iudeorum (etiam si huiusmodi redeuntes dum erant infantes, aut mortis metu, non tamen absolute, aut præcisè coacti baptizati fuerint) erit tanquam contra hereticos, si fuerint de hoc confessi, aut per Christianos seu Iudeos conuicti: Et sicut contra fautores, & receptatores, & defensores hereticorum, sic contra fautores, receptatores, & defensores talium est procedendum.

COMMENT. XIII.

DE materia huius c. præter Ancharanum, Geminianum, & alios interpretes hic, videndus est Eymericus p. 2. q. 44. & quos refero super eadem questione: Nunc omittis ceteris de quibus suis locis commodius differam, solum hic ostendam occasione illorum uerborum, seu Iudeos conuicti, quando Iudei admittantur ad testificandum contra Christianos, nam de alijs in fidelibus quid sit sentiendum, agam cum Eymérico. 3. p. q. 68. & seq. In primis explorari iuris est, infideles quicumque illi fuerint a testimonio dicendo contra Christianos repelli. auth. credentes. C. de heret. c. 1. de testib. c. si hereticus c. non potest. 2. q. 7. c. ipsa pietas. 2. q. 4. & tradunt communiter Doctores. in c. 1. extra de heret. quoniam, ut in d. c. non potest scriptum est: Non potest erga homines esse fidelis, qui Deo extitit infidelis.

Ceterum in crimine hæresis in uniuersum infideles quicumque, & etiã Iudei aduersus Christianos testimonium dicunt, ut apertissimè docet hoc responsum, ubi gl. in uerbo, Iudeos, & ibidè Geminianus, Præcuse, & ceteri communiter. gl. in c. 1. de testib. uerbo fideles, ubi Doct. communiter, Palacius Rubius in allegat. de hæresi. §. ultimo. Gondissaluis de hære. q. 12. nu. 10. Joannes Roias sing. 190. & copiosè Felyn. in c. Iudei. de testib. optimè Hieronymus Gigas tracta. de cri. lese maiest. lib. 2. tit. quomodo et per quos probetur. que est. 10. & potissima ratio est, ne ex defectu probationum tam graue scelus impunitum remaneat. l. quoniam. in fi. C. de hære. c. dilecto, & cap. significauit. de testibus.

Neque hoc solum habet locum, quoties ageretur de conuincendo Christiano apostata, qui prius fuit Iudeus, & postea reuocatus, ut probat textus in d. capit. contra Christianos, sed etiam cum ageretur de conuincendo Christiano non apostatate, seu totâ religionem Christianam deserente, sed in vno vel altero tantum articulo delinquente: idque ob eandem rationem, ne uidelicet Crimè hoc remaneat impunitum: rursus etiam in fidei fauorem, argumento capit. in fidei fauorem. de heret. libro sexto, quoniam si hæretici aduersus hereticos admittuntur, optimè docet Eymericus, 3. p. q. 69. iure optimo etiã Iudei admitti debet, cum commoda ratio diuersitate assignari non possit, & maior prohibitio in hæretico, quam in Iudeo esse videatur secundum glo. in cap. pagani. 2. q. 7.

Ad hæc,

Ad hec, Iudæi non modo recipiuntur in testes ad
uersus Christianos, eo modo quo proxime dictū est,
sed etiam multo magis aduersus Iudæos nō baptiza-
tos, in omnibus illis casibus, in quibus ad iurisdic-
tionem Inquisitorū pertinere noscuntur: id quod longa
probatione non indiget: nam si ob fidei fauorem nō
profiunt sua priuilegia Christianis, quo minus testi-
monio infidelium vrgeantur, nec proderunt infidelib.

Qui sint autem casus, in quibus Iudæi nunquam
baptizati Inquisitorū potestati supponuntur, tradit
Eymericus. l. p. q. 44. 45. & 46. Repertoriū Inqui-
sitorum verbo, Iudæus. Campegius ad Zanchinum,
c. 26. vers. delinquunt circa fidem eorum. eleganter
beatus Thom. 2. 2. q. 10. art. 8. ibi: Sunt tamen cō-
pellendi a fidelibus, si ad sit facultas, vt fidem nō
impediant, vel blasphemijs, vel malis persuasio-
nibus, vel etiam apertis persecutionibus. Hæc ille.
Quib. verbis amplissime complexus est in genere uir
sanctus omnem causam ob quam possunt Inquisito-
res in Iudæos animaduertere.

Verumtamen ne res controuersa amplius in du-
bium uerteretur, Sanctissimus Dominus noster Gre-
gorius. XIII. Statuto quodam incipiente: Antiqua
Iudæorum. edito anno Domini 1581. (Calen. Iunij,
nominatim decreuit blasphemias, & flagitia Iudæo-
rum, in que hereticæ prauitatis inquisitores anima
dierunt. Id statutum in fine Directorij inter alias
litteras Apostolicas curauimus imprimendum.

An autem cum Iudæi vel alij infideles testifica-
tur aduersus catholicum, perinde sit de illis iudicā-
dum, ac de testib. alijs integris, quorum duo plenam
faciunt probationem, grauis est quæstio, quam non
parit huius commentarijs breuitas. Reijciam eam
in 3. p. q. 64. ubi est proprius locus. Videto interim
Palacium Rubinum in allegatione de heresi. §. 15.
Aretinum in c. si de testibus Albertinū de agnos-
c. assertio. q. 34. num. 3. & seq. ceteros præcitato loco
apud Eymericum referam.

Denique illud mouere oportet, ut quando Iudæus
admittitur in testem, iuret de dicenda veritate nō
super Euangelia, quibus non credit, sed super legem
suam. ita Io. in de Imola in Clemen. 1. de testi. &
Antonius Butrius in proemio Decretalium. Qua-
lis autem sit eius iuramenti forma, tradit. Specul.
tit. de iuramen. calum. §. restat. vers. penul. sed me-
lius Repertorium Inquisitorum, verbo, iuramen-
tum. §. sequitur videre. & sequen.

Idem.

Non confiscantur dotes vxorum innocentium, pro-
pter hæresim maritorum. hoc dicit, secundū Zenze.

C A P. XLII.

DECREUIT † felicit recordationis In-
nocentius Papa quartus, quod propter
hæresim maritorum, vxorum Catholi-
carum dotes non debeant confiscari. Quod in-
telligendum fore censemus: nisi fortè mulieres
ipsæ cum uiris matrimonia contraxissent, quos
hæreticos tunc sciebant.

Idem.

Filij hæreticorum vsque ad secundam lineam pa-
ternam, ad primam uero maternam sunt inhabiles
ad beneficiū Ecclesiasticum, vel officium seculare;
si patres ante mortem Ecclesie reincorporati non
fuerint. hoc dicit, secundum Domi.

C A P. XV.

STATVTVM † felicit recordationis In-
nocentij, & Alexandri prædecessorum
nostrorum: ne uidelicet hæretici, crede-
tes receptatores, defensores, & fautores eorum,
ipsorumque Filij usque ad secundam generatio-
nem ad aliquod beneficiū Ecclesiasticum, seu
publicum officium admittantur: quod si secus
actum fuerit, sit irritum, & inane. primū, & se-
cundum gradum per paternam lineam comprē-
hendere declaramus; per maternam uero ad pri-
mum duntaxat uolumus hoc extendi. Hoc sanè
de filijs & nepotibus hæreticorum, credentium,
& aliorum huiusmodi, qui tales esse vel tales etiā
decessisse probantur, intelligendum esse uidetur
non autem illorum, quos emendatos esse consti-
terit, & reincorporatos Ecclesie unitati, & pro
culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesie pœni-
tentiam recepisse: quam ipsi uel iam perfecerit
uel humiliter prosecutioni eius insistant, uel pa-
rati fuerint ad recipiendam eandem.

Idem.

Inquisitor Papæ super hæresi sine speciali mada-
to non inquit cōtra episcopum: sed si eum culpabi-
lem sciuerit, nunciabit Papæ. hoc dicit, Io. And.

C A P. XVI.

INQUISITORES † hereticæ prauitatis,
ab Apostolica Sede seu alio uel alijs qui
buslibet deputati, de huiusmodi crimi-
ne inquirere contra Episcopos nequeūt, aut eius
textu procedere contra eos: Nisi in litteris com-
missionis Apostolicæ, quod hoc possint, contine-
tur expressè. Si tamen Inquisitores ipsi, Episco-
pos, uel alios superiores prælatos sciuerint, uel in-
uenerint circa crimen hæreseos commississe, aut
eos de hoc diffamatos existere uel suspectos, id te-
nebuntur sedi Apostolicæ nuntiare.

Idem.

Non derogatur ordinarijs super processu hæretico-
rum. licet Papa generaliter alteri deleget. Et sup eo
dem facto episcopus, & Inquisitor possunt procede-
re communiter uel diuisim, uel proferre sententiam
in qua si discordant, debent Papæ referre. Et episco-
pi qualitercunque procedant, debent seruare modum
Inquisitoribus impositum. hoc dicit, Domi.

C A P. XVII.

PER hoc, † quod negotium hæreticæ pra-
uitatis alicui uel aliquib. ab Apostolica
sede generaliter in aliqua prouincia, ci-
uitate, uel diocesi delegatur, diocesani episco-
pis,

† Eym. 3. p. q. 114. 115. & di-
xi ibid. plenif-
sime.

† Vide Eym.
4. p. q. 26. 27.
30. & dixi ibi
dem copiosè

† Hæc decre-
talis declara-
tur per extra-
uag. Ex co. n.
de hære. quæ
paulo post in-
teritur.

pis, quin & ipsi auctoritate ordinaria, vel delegata (si habent) in eodē procedere valeant, nolumus derogari. Verum ut dictum inquisitionis negotium efficacius, melius vtiliusque procedat: cōcedimus, quod per Episcopos ipsos, & per Inquisitores de facto eodem inquiri valeat communiter, vel diuisim, & si diuisim processerit, teneantur sibi inuicem communicare processus, vt per hoc possit melius veritas inueniri: & nisi hoc casu Inquisitores in sententia prolatione diocesana vel e contra duxerit deferendum, per utrosque simul sententia proferatur: in qua ferenda, si nō conuenerint, per utrosque negotium sufficēter instructum ad sedem Apostolicam remittatur. Sine autem ordinaria, siue delegata Episcopi potestate procedant: illum in procedendo modum obseruent, quem Inquisitores possunt, & debent per iura cōmunia, vel per speciales concessionēs seu ordinationes Sedis Apostolicę obseruare.

Idem.

Episcopis, & Inquisitoribus heresis non resistat sed omnino pareant. Domini temporales: & de eo crimine non cognoscant: alias prout dicitur hic, puniuntur. hoc dicit, secundum Zen.

C A P. XVIII.

† Vide Eym. 3. p. q. 35. & alijs multis,

VT Inquisitionis † negotium contra hereticam prauitatem ad Dei gloriam, & augmentum fidei nostris temporibus prospere retur, leges quasdam per Federicum olim Romanorum Imperatorem, tunc in deuotione Romane persisteret Ecclesię promulgatas quatenus Dei, & Ecclesię sanctę sue honorē promouent, & hereticorum exterminium prosequuntur, & status canonicis non obsistunt) & approbantes, & obseruari volētes, vniuerso scęculi potestates, & Dominos temporales ac prouinciarum, terrarum, ciuitatum, aliorumque locorum rectores, quibuscunque dignitatibus vel officijs aut nominib. cęseantur, requirimus, & monemus, vt sicut reputari cupiunt, & haberi fideles, ita pro defensione fidei diocesana Episcopis, & Inquisitoribus hereticę prauitatis a Sede Apostolica deputatis, aut in posterum deputandis, pareant, & intendant in hereticorum, credentium, fautorum, receptatorum, & defensorum ipsorum inuestigatione, captione ac custodia diligenti, cum ab eis fuerint requisiti, & vt prefatas personas pestiferas in potestate seu carcere Episcoporum, aut Inquisitorum dictorum, vel ad locum, de quo ipsi, vel aliqui ex eis mandauerint, intra eorundem dominorum potestate, uel rectorum districtum ducant, vel duci faciant sine mora vbi per viros catholicos a prefatis Episcopis, seu Inquisitorib. vel eorū aliquo deputatos sub arcta, & diligenti custodia teneantur donec eorum negotium per Ecclesię iudiciū ter, minetur. Vtq; de heresi a diocesano Episcopo vel Inquisitore seu Inquisitoribus condemnatos prefati potestates, Domini temporales, siue rectores, vel eorum officiales, seu nuntij sibi reli-

quos statim recipiant in dilate, animaduersione debita puniendos: non obstantibus appellationibus, † seu proclamationibus predictorum nequitiarum filiorum: cum tam secundum ordinationem predictorum nostrorum, quam secundum legem Imperialem appellationis, & proclamationis beneficium expressē sit hereticis, & credentibus, ac eorum receptatoribus, fautoribus, & defensoribus interdictū Prohibemus † quoque districtius potestatibus dominis temporalibus, & rectoribus eorundem que officialibus supradictis, ne ipsi de hoc crimine (cum mere sit ecclesiasticū) quoquo modo cognoscant, vel iudicent, siue captos pro eodem crimine absque dictorum Episcoporum, siue Inquisitorum aut saltē alterius eorundem licentia, vel mandato a carere liberent aut executionem sibi pro huiusmodi crimine a diocesano vel Inquisitoribus, seu Inquisitore iniunctam, propter prout ad suum spectat officium) facere seu adimplere detraherent: vel alias diocesanos, aut Inquisitorum iudicium, sententiam seu processum directē, vel indirectē impedire presument. Si quis vero de predictis potestatibus dominis temporalibus, rectoribus, vel eorum officialibus, seu balliuis contra predicta fecerit, aut prefato fidei negotio sepefatis diocesano Episcopo, vel Inquisitoribus incumbenti, se opponere forte presumpserit, vel ipsum aliquatenus impedire, necnon & qui scienter in predictis dederit auxilium, consilium, vel fauorem, excommunicationis se uouerit mucrone percussus: quam si per annum animo sustinuerit pertinaci, extunc velut hereticus condemnatur.

Idem.

Bona hereticorum ipso iure sunt confiscata: quod probatur triplici argumento legali. Sed apprehensio bonorum fieri non debet per dominum secularem, nisi prius pronuntiatum fuerit super crimine, per iudicem Ecclesiasticum, qui hoc possit. Ioan. And.

C A P. XIX.

QUAM secundum † leges civiles nefarias, naturę contrarias incestas nuptias contrahentes, eos ipso suarum dominium rerum perdant: Et mulier humanam legem transgrediens (& presertim parentibus suis non consentientibus) raptoris nuptias eligens, bona omnia, quę per legem sibi obenerant a rapitore, ac alijs consortibus, raptus, ipso iure amittat: eorumque casu deferantur in fiscum. Ac etiam illicitas species transuchens: Aut rerum dictarum professio nem omittens, earundem specierum, & rerū proprietate hoc ipso priuetur, & fisco rerum, & specierum dictarū proprietates acquiratur: Bona hereticorum (qui grauius, horribilius, ac detestabilius, quam predicti delinquant) ipso iure de fratre nostrorum consilio, decernimus confiscata. Confiscationis tamen huiusmodi executio, vel bonorum ipsorum occupatio fieri non debet per prin-

Principes, aut alios dominos temporales (suxta Gregorij Papæ prædecessoris nostri declarationem) antequam per Episcopum loci vel aliam personam ecclesiasticam, quæ super hoc habeat potestatem, sententia super eodem crimine fuerit promulgata.

Idem.

In causa heresis proceditur simpliciter, et de plano, et dicta testium, et accusatorum non publicantur, si periculum timeatur, hoc dicitur secundum Zen.

C A P. XX.

STATUTA quædam felicis recordationis Innocentij, Alexandri, & Clementis prædecessorum nostrorum quibusdam declaratis, & additis recenserent: concedimus, quod in Inquisitionis hæreticæ prauitatis negotio procedi possit simpliciter, & de plano, & absque aduocatorum ac iudiciorum strepitu, & figura. Iubemus tamen, quod si accusatoribus vel testibus, in causa heresis interuenientibus, seu deponentibus (propter potentiam personarum contras quas inquiritur) videat Episcopus vel Inquisitores graue periculum imminere, si contingat fieri publicationem, & nominum eorum, ipsorum nomina non publicent, sed secreto coram diœcesano Episcopo, vel eo absente, ipsius Vicario, quando Inquisitores procedunt: quâdo vero procedit Episcopus, eorum Inquisitoribus, si haberi commode possit copia eorundem, ac nihilominus siue Episcopus siue Inquisitores processerint, aliquibus alijs personis prouidendis, & honestis, iurisque peritis (quas ad hoc vacari, & eis per totum processum super quo deliberandum est, seriosè manifestari, ac integraliter explicari, & de ipsorum con-

filio, ad sententiam vel condemnationem procedi volumus) exprimentur: sicque (non obstante, quod illis, contra quos huiusmodi deposuerunt, nomina ipsorum non fuerint publicata) adhibeatur ad cognitionem iudicis instruendam, plena fides depositionibus testium eorundem. Et ut eorundem accusatorum, & testium periculis, efficacius occurratur, & cautus inquisitionis negotio procedatur, præsentis constitutionis auctoritate: permittimus, quod Episcopus vel Inquisitores, fecerint possint indicare illis quibus (ut præmissum est) processum huiusmodi explicabunt, & in eos si arcana consilij, seu processus, sibi sub secreto ab eisdem Episcopo, vel Inquisitoribus patefacta præter eorum licentiam alijs patefecerint, ex communicationis sententiam, quâ ex secreti violatione ipso facto incurrant (si eis expedire videbitur) promulgare: sic tamen, quod Inquisitores Episcopum, vel Episcopus Inquisitores non excommunicent hac de causa, sed ipsi ex iniuncto ex nunc a nobis sub uirtute sanctæ obedientie districto præcepto ad secretum huiusmodi teneantur. Cessante vero periculo supradicto, accusatorum, & testium nomina (prout in alijs sit iudicij) publicentur. Ceterum in his omnibus præcipimus, tam Episcopos quam Inquisitores prauitatem, & prouidam intentionem habere, ne ad accusatorum vel testium nomina, suppressa ubi est securitas, periculum esse dicant: nec in eorum discrimen securitatem asserant, ubi tale periculum immineret, super hoc eorundem conscientias onerantes. Constitutiones vero, ordinationes, & mandata alia prædecessorum nostrorum, in negotio hæreticæ prauitatis facta, concessa, seu etiam ad consulta responsa, quæ constitutionibus superscriptis super eadem editis prauitate non obuiet, in suo volumus robore permanere.

† Eym. 3. p. 9. 2.

† Vide Eym. 3. p. 9. 7. & quæ ibidem scripsimus.

† Cõcor. tex. in Cle. 1. §. ultimo de hæret.

DECRETALES TITVLI DE HÆRETICIS IN CLEMENTINIS.

Clemens V. in Concilio Viennen.

Præmittit constitutionis causam. Jo. And.

C A P. I.

MULTORVM querela Sedis Apostolicæ pulsauit auditum, quod non nulli Inquisitores per sedem eandem contra prauitatem hæreticam deputati, metas sibi traditas excedentes, sic interdum extendunt suæ potestatis officium, ut quod in augmentum fieri, per circumspectam eiusdem Sedis vigilantiam, salubriter est prouisum (dum sub pietatis specie grauantur innoxij) cedat in infidelium detrimentum.

Ponit constitutionem, de officio Inquisitionis, exercendo per diœcesanos, & Inquisitores, primo ponens quinque, quæ potest alter sine altero. Secundo tria, quæ non potest, & decretum apponit, submit- tens quomodo impeditus vel interesse nolens committit alij vel consentit. Jo. And.

Propter quod ad Dei gloriam, & augmentum eiusdem fidei, ut negotium Inquisitionis huiusmodi eo prosperatus feliciter, quo deinceps eiusdem labijs indago sollentius, diligentius, & cautius perageatur: ipsum tam per diœcesanos Episcopos quam per inquisitores a Sede Apostolica deputatos (omni carnali amore, odio, vel timore ac cuiuslibet commodi temporalis affectione semotis) decernimus exerceri: Sic quod quilibet de prædictis sine alio citare possit, & arrestare siue capere ac tutæ custodiæ mancipare, ponendo etiam in compedibus vel manibus ferreis, si ei uisum

Quid possit Inquisitor sine Episcopo, & uiceueria sum

† Eym. 3. p. 9. 7. & ibi dicitur. De hoc cap. Eym. 3. p. 9. 7. & ibi dicitur. Eym. 3. p. 9. 7. & ibi dicitur.

† De materia huius Clem. Eym. 3. p. 9. 7. & ibi dicitur.